

Ref 15

Fråga om hur en person vid tillämpningen av reglerna om bostadsbidrag ska kategoriseras. Som ensamstående eller sambo (I och II). Som ensamstående eller make (III).

2 kap. 13 §, 95 kap. 5 § 3 och 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken, 1 § första stycket sambolagen (2003:376)

I.

Högsta förvaltningsdomstolen meddelade den 1 mars 2023 följande dom (mål nr 5024-21).

Bakgrund

1. Reglerna om bostadsbidrag i socialförsäkringsbalken bygger på att en sökande ska kategoriseras som antingen ensamstående, make eller sambo. Vilken kategori sökanden anses tillhöra får sedan betydelse för hur bostadsbidraget beräknas. För den som är ensamstående beräknas bidraget utifrån den sökandes egna inkomster medan bidraget för makar och sambor beräknas med beaktande av båda personernas inkomster.

2. S.A. beviljades ursprungligen bostadsbidrag som ensamstående. Bidraget drogs dock in. Det hade framkommit att S.A. hade en relation med en man som hon har två barn tillsammans med och som hon emellanåt övernattat hos. Det hade också gjorts ekonomiska transaktioner mellan S.A. och mannen, som det görs i ett gemensamt hushåll. Försäkringskassan bedömde att S.A. inte hade rätt till bostadsbidrag som ensamstående utan skulle anses leva tillsammans med mannen i hennes bostad, trots att de var folkbokförda på olika adresser.

3. S.A. överklagade till Förvaltningsrätten i Malmö som avslog hennes överklagande. Domstolen menade att bedömningen av hur en person ska kategoriseras vid prövningen av rätten till bostadsbidrag bör göras på samma sätt som vid underhållsstöd. Vid en prövning enligt det regelverket ska två personer anses bo tillsammans om de har en sådan hushållsgemenskap som normalt präglar ett sammanlevande även om de inte fullt ut delar bostad (HFD 2018 ref. 70). Då S.A. inte visat att en sådan hushållsgemenskap inte förelåg fick hon anses vara sambo med mannen trots att de hade separata bostäder.

4. Kammarrätten i Göteborg avslog S.A:s överklagande dit med i huvudsak samma motivering som förvaltningsrätten.

Yrkanden m.m.

5. S.A. yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen ska upphäva underinstansernas avgöranden och förklara att hon har rätt till bostadsbidrag som ensamstående. Hon anför följande. Det är riktigt att hon har en relation med mannen i fråga och att de har två barn tillsammans. De är dock inte sambor utan särbor.

6. *Försäkringskassan* anser att överklagandet ska avslås. Försäkringskassan anför att likheten i regelverken avseende bostadsbidrag och underhållsstöd talar för att rättsfallet HFD 2018 ref. 70 bör vara vägledande även i fråga om bostadsbidrag. Det framgår visserligen att S.A. och mannen har varsitt boende, men de får ändå anses ha en sådan hushållsgemenskap som normalt präglar ett sammanlevande och är därför att anse som sammanboende vid tillämpningen av reglerna om bostadsbidrag.

Skälen för avgörandet*Frågan i målet*

7. Frågan i målet är om två personer, som har en relation och gemensamma barn men varsin bostad, vid tillämpningen av reglerna om bostadsbidrag ska behandlas som sambor.

Rättslig reglering m.m.

8. I 95 kap. 6 § socialförsäkringsbalken finns bestämmelser om vad som gäller för sambor i fråga om bostadsbidrag. I paragrafen anges att sambor likställs med makar.

9. I 2 kap. 13 § socialförsäkringsbalken anges att vad som avses med sambor framgår av 1 § sambolagen (2003:376).

10. Enligt 1 § första stycket sambolagen avses med sambor två personer som stadigvarande bor tillsammans i ett parförhållande och har gemensamt hushåll.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

11. Försäkringskassan har dragit in bostadsbidraget för S.A. eftersom hon, enligt myndigheten, har fått bidraget under den felaktiga förutsättningen att hon var ensamstående. Hon skulle enligt Försäkringskassan i stället kategoriseras som sambo. Underinstanserna har ansett att den praxis som gäller beträffande underhållsstöd bör tillämpas även när det gäller rätten till bostadsbidrag.

12. I reglerna om underhållsstöd (18 kap. 2 § socialförsäkringsbalken) används emellertid inte begreppet sambo. Detta till skillnad från reglerna om bostadsbidrag där begreppet används och som

enligt 2 kap. 13 § socialförsäkringsbalken ska ges samma innebörd som enligt sambolagen.

13. Enligt 1 § första stycket sambolagen är en av förutsättningarna för att det ska föreligga ett samboskap att två personer stadigvarande bor tillsammans. I det ligger att det ska finnas en gemensam bostad som har karaktär av permanentbostad för dem båda. Denna förutsättning kan vara uppfylld även i ett fall då den ene av dem dessutom har en annan bostad, som han eller hon använder i viss utsträckning och där denne är folkbokförd. Det är inte fråga om ett samboskap om samlevnaden endast tar sig uttryck i att den ene besöker den andre, oavsett om besöken har stor regelbundenhet och frekvens (NJA 1994 s. 256).

14. S.A. och den andra personen i parförhållandet har varsin bostad och det har inte gjorts gällande att hennes bostad är deras gemensamma permanentbostad. De ska därmed inte anses vara sambor vid tillämpningen av reglerna om bostadsbidrag.

15. Det var alltså fel att dra in bostadsbidraget på den grunden att S.A. inte var ensamstående. Överklagandet ska följaktligen bifallas.

Högsta förvaltningsdomstolens avgörande

Högsta förvaltningsdomstolen bifaller överklagandet och upphäver underinstansernas avgöranden.

I avgörandet deltog justitieråden *Jäderblom, Classon, Askersjö, von Essen* och *Medin*. Föredragande var justitiesekreteraren Maria Rydell.

Förvaltningsrätten i Malmö (2020-03-19, ordförande Tired):

För att S.A. ska ha rätt till bostadsbidrag i egenskap av ensamstående med barn krävs bl.a. att hon inte ska anses vara sambo med B.E.

Beträffande bostadsbidrag finns det i 95 kap. 6 § socialförsäkringsbalken en s.k. presumtionsregel som stadgar att om det på grund av omständigheterna är sannolikt att två personer är sambor ska de likställas med sambor, såvida inte den som ansöker om bostadsbidrag eller den som bidraget betalas ut till visar att de inte är sambor. Av praxis framgår att denna presumtionsregel inte är direkt tillämplig i en återkravssituation. Enligt förvaltningsrätten finns det däremot inget skäl till varför den inte skulle tillämpas i en sådan indragningssituation som den nu aktuella, dvs. när fråga är om bostadsbidrag ska fortsätta lämnas eller ej.

När det gäller innebörden av uttrycket bo tillsammans framgår av praxis rörande den, i detta avseende, likartade förmånen underhållsstöd att det finns anledning att väga in om föräldrarna har en sådan hushållsgemenskap som normalt präglar ett sammanlevande även om de inte fullt ut delar

bostad. Uttrycket att ”bo tillsammans” begränsas således inte enbart till den situationen då föräldrarna huvudsakligen tillbringar sin dygnsvila i samma bostad. Även föräldrar som inte på det sättet lever tillsammans men som ändå har en hushållsgemenskap i nyss angiven mening omfattas av uttrycket. (Jfr HFD 2018 ref. 70).

Det är ostridigt S.A. och B.E. har en relation. De har också två gemensamma barn. Enligt förvaltningsrätten föreligger det redan härigenom en klar indikation på att det föreligger en hushållsgemenskap i lagstiftningens mening. I denna situation ankommer det på S.A. att visa att hushållsgemenskap trots allt inte föreligger för att hon ska kunna få fortsatt bostadsbidrag i egenskap av ensamstående med barn. Vad hon anfört och åberopat till styrkande av att de bara är särbor är otillräckligt i sammanhanget. Att Försäkringskassan beträffande en annan förmån har bedömt henne som ensamstående kan inte heller i sig påverka förvaltningsrättens rättsliga bedömning i ett mål rörande en annan förmån.

Förvaltningsrätten anser sammantaget att Försäkringskassan har haft fog för att dra in bostadsbidraget och att S.A. alltså inte förmått styrka att hon är att betrakta som ensamstående med barn i lagens mening. Överklagandet ska således avslås.

– Förvaltningsrätten avslår överklagandet.

Kammarrätten i Göteborg (2021-07-06, *Ståhl [skiljaktig], Fröberg och Dunnington*):

Frågan i målet är om S.A. är att betrakta som ensamstående eller sambo vid prövningen av hennes rätt till bostadsbidrag från och med april 2019.

Enligt 95 kap. 6 § socialförsäkringsbalken likställs sambor med makar när det gäller bostadsbidrag. Om det på grund av omständigheterna är sannolikt att två personer är sambor, ska de likställas med sambor om inte den som ansöker om bostadsbidrag eller den som bidraget betalas ut till visar att de inte är sambor.

Högsta förvaltningsdomstolen har uttalat att vad gäller underhållsstöd bör uttrycket ”bo tillsammans” inte begränsas enbart till situationen då föräldrarna huvudsakligen tillbringar sin dygnsvila i samma bostad. Även föräldrar som inte på det sättet lever tillsammans, men som ändå har en hushållsgemenskap som normalt präglar ett sammanlevande bör omfattas av uttrycket (se HFD 2018 ref. 70). Referatet gäller visserligen underhållsstöd och vad som avses med uttrycket att bo tillsammans. Regelverken för bostadsbidrag och underhållsstöd har dock en likartad utformning och flera anpassningar av reglerna har skett i syfte att bl.a. undvika följden att en person anses som ensamstående enligt det ena regelverket och sammanboende enligt det andra (prop. 2001/02:119 s. 44 och prop. 2004/05:112 s. 21 f). Detta talar enligt kammarrättens mening för att vad som kommit till uttryck i HFD 2018 ref. 70 även bör kunna vara vägledande när det gäller bostadsbidrag.

S.A. och B.E. har bl.a. fått två barn tillsammans under tid då S.A. uppgett att de inte bott tillsammans, 2014 och 2015. Det är vidare ostridigt att de fortfarande hade en relation vid den i målet aktuella tidpunkten. Genom deras egna uppgifter och Försäkringskassans iakttagelser är det utrett att S.A. har övernattat hos B.E. i viss utsträckning, även om den närmare omfattningen är oklar. B.E. har vid kontakt med Försäkrings-

kassan uppgett att viljan inte saknats, men att S.A. inte kan lämna sina barn hemma och att hennes äldsta barn inte vill följa med hem till honom. Han har även uttryckt att de kompromissar för barnens skull och att det bästa vore om de kunde bo tillsammans allihop. I samband med hembesöket har han även uttryckt att de är gifta enligt muslimsk sed.

Kammarrätten anser att särskilt uppgifterna om gemensamma barn, relationens art mellan S.A. och B.E. samt uppgifterna om att hon med viss regelbundenhet övernattat hos honom tyder på att de har en sådan hushållsgemenskap att det är sannolikt att S.A. var sambo med B.E. Det ankommer därmed på S.A. att visa att så inte var fallet.

S.A. har hänvisat till att de har haft separata bostäder och genom intyg från grannar och vänner försökt visa att B.E. inte brukar vistas hemma hos henne. Hon anser att uppgifterna om deras ekonomi vid den aktuella tidpunkten inte heller visar att de har haft ett sådant ekonomiskt samarbete att man kan tala om en hushållsgemenskap. Vidare har förskolan lämnat uppgifter om att personalen aldrig har träffat B.E. och att de inte har fått uppfattningen att barnen hälsar på hos honom kontinuerligt. Det anges även i journaler från vården – såväl före som efter den aktuella tidpunkten – att S.A. och B.E. inte bor ihop. Hon har även hänvisat till uppgifter som lämnats av anställda inom socialtjänsten.

Kammarrätten anser att de intyg och dokumenterade muntliga uppgifter från grannar, vänner och nära anhöriga som getts in i målet inte ger någon klar bild av hur S.A:s och B.E:s relation har sett ut vid den aktuella tidpunkten. Uppgifter om att S.A. alltid varit hemma i sin lägenhet i Arlöv motsägs av S.A:s och B.E:s egna uppgifter och lämnas därför utan avseende. Det noteras att socialsekreteraren som utfärdat ett intyg i oktober 2020 endast verkar uttala sig utifrån förhållandena under 2020 och att tjänstemannen som uttalat sig i juli 2019 inte närmare har utvecklat vad bedömningen har baserats på. Uppgifterna ger därför inte någon närmare vägledning vid bedömningen av om det har förelegat en hushållsgemenskap. Inte heller den omständigheten att S.A. och barnens pappa haft separata bostäder medför i sig att det är visat att de inte är sambor. Sammantaget anser kammarrätten att S.A. inte visat att hon och barnens pappa inte var sambor vid den aktuella tidpunkten. Hon har därmed inte rätt till bostadsbidrag som ensamstående och överklagandet ska avslås.
– Kammarrätten avslår överklagandet.

Ståhl var skiljaktig och anförde:

Enligt 2 kap. 13 § socialförsäkringsbalken framgår vad som avses med sambo av 1 § sambolagen. Det finns alltså en uttrycklig hänvisning till definitionen i sambolagen.

Av praxis framgår att en förutsättning för att sambolagen ska vara tillämplig är att personerna i fråga kan sägas bo tillsammans och att den gemensamma bostaden således har karaktär av permanentbostad för dem båda. Lagen är inte tillämplig om samlevnaden endast tar sig uttryck i att den ene besöker den andre, oavsett om besöken har stor regelbundenhet och frekvens (NJA 1994 s. 256).

S.A. och B.E. har varsitt separat boende. Det har inte kommit fram något stöd för att det finns en gemensam bostad som har karaktär av permanentbostad för dem båda. Försäkringskassan har därmed inte gjort

Ref 15

HFD 2023

sannolikt att de är sambor. Jag anser därför att S.A. ska betraktas som ensamstående vid prövningen av hennes rätt till bostadsbidrag.

II.

Högsta förvaltningsdomstolen meddelade den 1 mars 2023 följande dom (mål nr 4544-21).

Bakgrund

1. Reglerna om bostadsbidrag i socialförsäkringsbalken bygger på att en sökande ska kategoriseras som antingen ensamstående, make eller sambo. Vilken kategori sökanden anses tillhöra får sedan betydelse för hur bostadsbidraget beräknas. För den som är ensamstående beräknas bidraget utifrån den sökandes egna inkomster medan bidraget för makar och sambor beräknas med beaktande av båda personernas inkomster.

2. E.S. ansökte om bostadsbidrag som ensamstående. Försäkringskassan avslög ansökan eftersom myndigheten ansåg att hon skulle anses vara sambo med en man som var bosatt utomlands. Grunden för att de skulle betraktas som sambor var att de hade en relation och gemensamma barn samt att anledningen till att de inte bodde tillsammans i Sverige var att mannen inte hade fått uppehållstillstånd här. De ansågs därmed ha en sådan hushållsgemenskap att de skulle betraktas som sambor.

3. E.S. överklagade till Förvaltningsrätten i Malmö, som upphävde det överklagade beslutet och visade målet åter till Försäkringskassan för fortsatt handläggning. Domstolen menade att uttrycket "bor tillsammans" vid prövningen av rätten till bostadsbidrag inte ska ges samma innebörd som vid prövningen av rätten till underhållsstöd, där uttrycket även innefattar två personer som har en sådan hushållsgemenskap som normalt präglar ett sammanlevande även om de inte fullt ut delar bostad (HFD 2018 ref. 70). Eftersom E.S. och den i utlandet bosatta mannen inte hade någon gemensam permanentbostad var de inte att betrakta som sambor.

4. Försäkringskassan överklagade till Kammarrätten i Göteborg som avslög överklagandet.

Yrkanden m.m.

5. *Försäkringskassan* yrkar att myndighetens beslut ska fastställas och anför att en temporär och påtvingad särlevnad inte bör leda till att en sökande ska ses som ensamstående vid bedömningen av rätten till bostadsbidrag.

6. *E.S.* har inte yttrat sig.

Skälen för avgörandet*Frågan i målet*

7. Frågan i målet är om två personer som har en relation och gemensamma barn vid tillämpningen av reglerna om bostadsbidrag ska behandlas som sambor trots att de inte bor tillsammans därför att en av dem inte har fått uppehållstillstånd.

Rättslig reglering m.m.

8. I 95 kap. 6 § socialförsäkringsbalken finns bestämmelser om vad som gäller för sambor i fråga om bostadsbidrag. I paragrafen anges att sambor likställs med makar.

9. I 2 kap. 13 § socialförsäkringsbalken anges att vad som avses med sambor framgår av 1 § sambolagen (2003:376).

10. Enligt 1 § första stycket sambolagen avses med sambor två personer som stadigvarande bor tillsammans i ett parförhållande och har gemensamt hushåll.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

11. E.S. har ansökt om bostadsbidrag som ensamstående. Försäkringskassan gör dock gällande att hon ska anses vara sambo med en i utlandet bosatt man eftersom de får anses leva i en hushållsgemenskap och en temporär och påtvingad särlevnad inte är tillräcklig för att en sökande ska ses som ensamstående vid bedömningen av rätten till bostadsbidrag.

12. Det anges uttryckligen i 2 kap. 13 § socialförsäkringsbalken att vad som avses med sambor framgår av 1 § sambolagen.

13. Enligt 1 § första stycket sambolagen är en av förutsättningarna för att det ska föreligga ett samboskap att två personer stadigvarande bor tillsammans. I det ligger att det ska finnas en gemensam bostad som har karaktär av permanentbostad för dem båda (NJA 1994 s. 256).

14. I målet är det utrett att E.S. och den andra personen i parförhållandet, som inte har fått uppehållstillstånd i Sverige, lever i två olika länder och har varsin bostad i respektive land. Någon bostad som används gemensamt finns inte. De kan därmed inte anses vara sambor vid tillämpningen av reglerna om bostadsbidrag. Överklagandet ska därför avslås.

Högsta förvaltningsdomstolens avgörande

Högsta förvaltningsdomstolen avslår överklagandet.

I avgörandet deltog justitieråden *Jäderblom, Classon, Askersjö, von Essen och Medin*. Föredragande var justitiesekreteraren Maria Rydell.

Förvaltningsrätten i Malmö (2020-12-22, ordförande Alfredsson):

Uttrycket "bor tillsammans" i sambolagen

En grundläggande förutsättning för att två personer ska anses vara sambor enligt sambolagen är att de stadigvarande bor tillsammans.

Med uttrycket "bor tillsammans" avses här att personerna huvudsakligen faktiskt ska ha gemensam permanentbostad. Den omständigheten att en av dem har en egen bostad därutöver behöver inte utgöra något hinder, men han eller hon får inte ensam ha det huvudsakliga boendet där (se Lind, Sambolagen [1 januari 2020, Version 1C, JUNO], kommentaren till 1 § under rubriken Ett gemensamt boende och rättsfallet NJA 1994 s. 256).

Betydelse av uttalanden om uttrycket "bor tillsammans" i reglerna om underhållsstöd

I rättsfallet HFD 2018 ref. 70 uttalade sig Högsta förvaltningsdomstolen bland annat om vad som avses med uttrycket att "bo tillsammans" vid tillämpning av reglerna om underhållsstöd. Domstolen uttalade att uttrycket i det sammanhanget inte bör begränsas enbart till den situationen då föräldrarna huvudsakligen tillbringar sin dygnsvila i samma bostad. Även föräldrar som inte på det sättet lever tillsammans men som ändå har en hushållsgemenskap som präglar ett sammanlevande bör omfattas av uttrycket, även om de inte fullt ut delar bostad.

När uttrycket "sambor" används i socialförsäkringsbalken är det dock sambor enligt 1 § första stycket sambolagen som avses. Uttrycket är avsett att ha samma innebörd oavsett när det används i lag eller förordning (jfr 1 § andra stycket). Förutsättningarna för att två personer ska anses vara sambor bör därför inte tolkas olika beroende på i vilket regelverk uttrycket förekommer.

I HFD 2018 ref. 70 tolkade Högsta förvaltningsdomstolen vidare uttrycket "bor tillsammans" mot bakgrund av syftet med reglerna om underhållsstöd. Domstolen berörde inte 1 § sambolagen eller bedömningen av om två personer är sambor.

Uttalandena om uttrycket att "bo tillsammans" i det rättsfallet kan av dessa skäl inte ges någon betydelse vid tillämpningen av samma uttryck i 1 § sambolagen. Detta oavsett om bedömningen av om två personer är sambor görs vid tillämpningen av reglerna om bostadsbidrag, som till sin utformning i och för sig liknar reglerna om underhållsstöd. (Se dock exempelvis Kammarrätten i Göteborgs domar den 9 oktober 2020 i mål nr 2254-20 och den 30 oktober 2020 i mål nr 2351-20 för andra bedömningar).

Bedömningen i detta fall

A.N. har inte uppehållstillstånd i Sverige. Försäkringskassan har inte ifrågasatt att E.S. och A.N. lever i två olika länder och har varsin bostad i varje land. De har således inte huvudsakligen en gemensam permanentbostad och kan därför inte anses stadigvarande bo tillsammans. De ska därför inte anses vara sambor.

Följaktligen ska E.S. inte likställas med en make, utan ska anses vara ensamstående vid tillämpningen av reglerna om bostadsbidrag. Försäkringskassan borde alltså inte ha avslagit E.S:s ansökan på den grunden att hon inte var ensamstående.

Överklagandet ska därför bifallas på så sätt att det överklagade beslutet upphävs och målet visas åter till Försäkringskassan för fortsatt handläggning.

– Förvaltningsrätten upphäver det överklagade beslutet och visar målet åter till Försäkringskassan för fortsatt handläggning.

Kammarrätten i Göteborg (2021-06-18, *Grankvist, Sundberg och Korsell*):

Frågan i målet är om E.S. har rätt till bostadsbidrag som ensamstående. Avgörande för bedömningen är förhållandena vid tidpunkten för Försäkringskassans beslut.

Enligt 95 kap. 6 § socialförsäkringsbalken likställs sambor med makar när det gäller bostadsbidrag. Om det på grund av omständigheterna är sannolikt att två personer är sambor, ska de likställas med sambor. Detta gäller inte om den som ansöker om bostadsbidrag eller den som bidraget betalas ut till visar att de inte är sambor.

I målet är ostridigt att A.N. är bosatt i Tyskland och att han saknar uppehållstillstånd i Sverige. På grund av de omständigheterna är det inte sannolikt att han och E.S. är sambor i den mening som avses i 95 kap. 6 § socialförsäkringsbalken. Överklagandet ska därför avslås.

– Kammarrätten avslår överklagandet.

III.

Högsta förvaltningsdomstolen meddelade den 1 mars 2023 följande dom (mål nr 472-22).

Bakgrund

1. Reglerna om bostadsbidrag i socialförsäkringsbalken bygger på att en sökande ska kategoriseras som antingen ensamstående, make eller sambo. Vilken kategori sökanden anses tillhöra får sedan betydelse för hur bostadsbidraget beräknas. För den som är ensamstående beräknas bidraget utifrån den sökandes egna inkomster medan bidraget för makar och sambor beräknas med beaktande av båda personernas inkomster.

2. Personer som är gifta med varandra ska anses bo tillsammans – och då ansöka om bostadsbidrag gemensamt – om inte något annat visas.

3. F.M. är gift och har två barn. Hennes make bor utomlands. Han har sökt men inte fått uppehållstillstånd i Sverige. Mot den bakgrunden ansökte F.M. om bostadsbidrag som ensamstående.

4. Försäkringskassan avslag ansökan med motiveringen att F.M. fick anses bo tillsammans med sin make trots att de vid tillfället bodde i olika länder. De fick enligt Försäkringskassan anses ha en sådan hushållsgemenskap som normalt präglar ett sammanlevande. Försäkringskassan noterade därvid särskilt att de hade för avsikt att leva tillsammans som en familj i Sverige och att de hade två små barn tillsammans.

5. F.M. överklagade till Förvaltningsrätten i Göteborg som, med ändring av Försäkringskassans beslut, bestämde att F.M. var ensamstående vid prövningen av ansökan om bostadsbidrag. Målet visades åter till Försäkringskassan för erforderlig handläggning.

6. Försäkringskassan överklagade till Kammarrätten i Göteborg som avslag överklagandet.

Yrkanden m.m.

7. *Försäkringskassan* yrkar att myndighetens beslut ska fastställas och anför att en temporär och påtvingad särlevnad inte bör leda till att en sökande ska ses som ensamstående vid prövningen av rätten till bostadsbidrag.

8. *F.M.* har inte yttrat sig.

Skälen för avgörandet*Frågan i målet*

9. Frågan i målet är om två personer som är gifta med varandra vid tillämpningen av reglerna om bostadsbidrag ska anses bo tillsammans trots att de lever åtskilda därför att en av dem inte har fått uppehållstillstånd i Sverige.

Rättslig reglering m.m.

10. När det gäller bostadsbidrag avses med begreppet makar endast sådana makar som lever tillsammans. Det framgår av 95 kap. 5 § 3 socialförsäkringsbalken.

11. Av 7 § framgår att personer som är gifta med varandra ska anses bo tillsammans om inte den som ansöker om bostadsbidrag visar något annat.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

12. F.M. har, med hänvisning till att hon inte bor tillsammans med sin make, ansökt om bostadsbidrag som ensamstående. Försäkringskassan gör dock gällande att makarna, trots att de bor i olika länder, har en sådan hushållsgemenskap att de måste anses bo tillsammans.

13. En förutsättning för att F.M. ska kunna få bostadsbidrag som ensamstående trots att hon är gift är att hon visar att hon och maken inte bor tillsammans i den mening som avses i bestämmelserna om bostadsbidrag.

14. Uttrycket ”bo tillsammans” finns inte bara i bestämmelserna om bostadsbidrag utan också i bestämmelserna om underhållsstöd. När det gäller underhållsstöd har Högsta förvaltningsdomstolen slagit fast att det inte bara är den faktiska boendesituationen som är avgörande för om två personer ska anses bo tillsammans. Det finns också anledning att väga in om personerna har en sådan hushållsgemenskap som normalt präglar ett sammanlevande även om de inte fullt ut delar bostad i den meningen att personerna huvudsakligen tillbringar sin dygnsvila i samma bostad (HFD 2018 ref. 70).

15. Det saknas skäl att i nu aktuellt fall ge uttrycket en annan innebörd än den som anges i rättsfallet. Det är utrett att F.M:s make bor utomlands och inte har uppehållstillstånd här. Makarna delar därför inte bostad över huvud taget. En eventuell hushållsgemenskap på något annat sätt kan då inte få den betydelsen att makarna kan sägas bo tillsammans.

16. Mot den bakgrunden finner Högsta förvaltningsdomstolen att F.M. har visat att hon och maken inte bor tillsammans.

17. F.M. hade således rätt till bostadsbidrag som ensamstående. Överklagandet ska följaktligen avslås.

Högsta förvaltningsdomstolens avgörande

Högsta förvaltningsdomstolen avslår överklagandet.

I avgörandet deltog justitieråden *Jäderblom, Classon, Askersjö, von Essen* och *Medin*. Föredragande var justitiesekreteraren Maria Rydell.

Förvaltningsrätten i Göteborg (2021-11-23, ordförande Leidzén):

Frågan i målet är om F.M. kan ha rätt till bostadsbidrag som ensamstående för den sökta perioden. Avgörande för bedömningen är förhållandena vid tidpunkten för Försäkringskassans beslut.

F.M. är gift och ska därför visa att hon inte bor tillsammans med sin make, för att ha rätt till bostadsbidrag som ensamstående. Det är i målet ostridigt att hennes make bor i Italien. Det står alltså klart att paret inte bor tillsammans fysiskt, inte delar bostad i någon mån och inte heller är folkbokförda på samma adress. Förvaltningsrätten konstaterar vidare att det saknas underlag i målet som talar för att F.M. och hennes make någonsin levt ihop som gifta, och de har således aldrig haft en sammanlevnad. Det framgår inte heller att maken med en regelbundenhet besöker familjen. Frågan är då huruvida de ändå kan anses ha en sådan hushållsgemenskap som normalt präglar ett sammanlevande.

F.M. har lämnat in sin makes italienska självdeklaration av vilken det framgår att han, för den period deklARATIONEN avser, inte har någon inkomst. Handlingen har såvitt framgår av underlaget i målet inte ifrågasatts av Försäkringskassan och det får anses ostridigt att maken vid tiden för självdeklarationen saknade inkomst. Det har inte framkommit något i målet som talar för att maken ändå bidragit till hushållets försörjning under den period för vilken bostadsbidrag söktes. Förvaltningsrätten bedömer att F.M. därför får anses ha visat att hon och maken inte hade någon gemensam hushållsekonomi på det sätt som förekommer vid en hushållsgemenskap under den period för vilken hon sökt bostadsbidrag. Enbart den omständighet att makarna har för avsikt att någon gång bo tillsammans är inte tillräcklig för att medföra att de har en hushållsgemenskap.

Förvaltningsrätten bedömer sammanfattningsvis att F.M. har visat att det vid tiden för Försäkringskassans beslut inte förelåg någon sådan hushållsgemenskap som normalt sett präglar ett sammanlevande mellan henne och maken. Hon kan därmed ha rätt till bostadsbidrag som ensamstående för den sökta perioden. Överklagandet ska därför bifallas och målet visas åter till Försäkringskassan för fortsatt handläggning.

– Förvaltningsrätten bestämmer, med ändring av Försäkringskassans beslut, att F.M. är ensamstående vid prövningen av ansökan om bostads-

bidrag. Målet visas åter till Försäkringskassan för erforderlig handläggning.

Kammarrätten i Göteborg (2021-12-03, Ståhl, Fröberg och Carlström Ernst):

Kammarrätten gör samma bedömning som förvaltningsrätten.

Med hänsyn till att kammarrätten tar upp målet till omedelbar prövning föranleder Försäkringskassans yrkande om inhibition ingen åtgärd.

– Kammarrätten avslår överklagandet.